

## VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2000 vp

### Hallituksen esitys eduskunnan suostumuksen antamisesta Sonera Oyj:n osakkeista luopumi- seksi

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Eduskunta on 16 päivänä toukokuuta 2000 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnan suostumuksen antamisesta Sonera Oyj:n osakkeista luopumiseksi (HE 47/2000 vp).

##### *Eduskunta-aloite*

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan toimenpideohjeen:

- TPA 26/2000 vp — Klaus Hellberg /sd ym.:  
Sonera yhtiö Oyj:n valtion omistussuuden myyminen

##### *Lausunto*

Eduskunnan päätöksen mukaisesti talousvaliokunta on antanut asiasta lausunnon (TaVL 5/2000 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

##### *Jaostovalmistelu*

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, jolle liikennejaosto on antanut asiasta lausunnon.

##### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- budjettineuvos Esko Tainio, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Samuli Haapasalo, liikenneministeriö.

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- budjettineuvos Esko Tainio, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Samuli Haapasalo, liikenneministeriö
- pääjohtaja Kaj-Erik Relander, Sonera Oyj
- professori Jarmo Leppiniemi.

Liikennejaostossa ovat olleet kuultavina

- budjettineuvos Esko Tainio, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Samuli Haapasalo, liikenneministeriö
- toimitusjohtaja Aulis Salin, Tietoliikenneliiton puheenjohtaja Tapio Vaahtokivi ja Metallityöväen Liitto ry:n valtakunnallinen pääluottamusmies Kari Vilkmann, Sonera Oyj.

## HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

### *Hallituksen esitys*

Joulukuussa 1997 eduskunta antoi valtioneuvostolle valtuudet Telecom Finland Oy:n asteittaiseen ja osittaiseen yksityistämiseen siten, että valtio säilyttäisi yhtiössä vähintään 50,1 prosentin omistuksen. Osana yksityistämishjelmaa Suomen PT-konsernin posti- ja televiestintätoiminnot erotettiin toisistaan. Jakautuminen tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998.

Sonera Oyj:n osakkeita on tämän jälkeen myyty valtion omistuksesta siten, että valtion omistusosuus yhtiössä, yhtiön äänivaltuus ja muut omistusta liudentavat seikat huomioon ottaen on alimmillaan 50,1 prosenttia ja tällä hetkellä noin 53,3 prosenttia. Tähän mennessä valtio on saanut Sonerasta myyntituloja noin 40 miljardia markkaa.

Käsiteltävänä olevassa esityksessä ehdotetaan, että eduskunta antaisi suostumuksensa siihen, että valtio voi luopua Sonera Oyj:n osakkeista. Osakkeista luopuminen voisi tapahtua osakepohjaisin ostoin ja fuusioin, myynnein, strategisin järjestelyin tai muin toimenpitein.

Hallituksen esityksen mukaan tarkoitus on, että valtuutta käytetään arvojen kasvattamiseksi ja realisoimiseksi.

Käsiteltävänä olevan esityksen mukaan valtioneuvosto saisi luopua Soneran omistuksesta kokonaan. Tämä ei esityksen mukaan välttämättä merkitsisi valtuuden nopeaa käyttöä, vaan antaisi valtiolle omistajana mahdollisuuden reagoida monin eri tavoin omistuksensa arvon turvaavalla tavalla. Täyden valtuuden puuttuminen estää muun muassa fuusion sellaisen uuden yhtiön muodostamiseksi, jossa valtiolla olisi globaaleilla markkinoilla tarvittava omistus, jonka kasvavia arvoja voidaan hyödyntää tulevaisuudessa valtionalouden hyväksi.

### *Toimenpidealoite*

Käsitellyssä toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimiin lisävaltuuksien hankkimiseksi Sonera Oyj:n omistusosuudesta kokonaan luopumiselle.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### *Perustelut*

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen hyväksymistä.

Valtio omistaa Sonera Oyj:n osakkeista 53,3 prosenttia. Eduskunta on antanut suostumuksensa siihen, että valtion omistusosuus voidaan laskea 34 prosenttiin. Valtion osakasvallan käytöstä erässä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä annetun lain mukaan eduskunnan suostumus tarvitaan osakejärjestelyihin, jotka johtaisivat valtion määrävähemmistön hallinnan menetykseen eli alle yhden kolmasosan yhtiön kaikista osakkeista ja äänistä laskettuna. Tä-

män rajan alittamiseen hallitus pyytää eduskunnan suostumusta.

Käsitellessään Leonia Oyj:n sulautumisasiaa hallituksen esityksen HE 9/2000 vp pohjalta talousvaliokunta käsitteli myös kysymystä siitä, mikä on eduskunnan vaikutusmahdollisuus valtion omistusosuuden laskiessa edellä tarkoitettua pienemmäksi. Valtiovarainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan talousvaliokunnassa tuli esille näkemys, ettei hallitus tosiasiallisesti voisi luopua lopuista omistusosuuksistaan ilman eduskunnan myötävaikutusta, mikäli eduskunta on selkeästi määritellyt jonkin alemman rajan. Talousvaliokunta ei kuitenkaan sisällyttänyt mietintöönsä mitään kannanottoa asiaan. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa epäilyskin siitä, että hallituksella ei olisikaan mahdollisuutta luopua

Sonera Oyj:n omistuksesta kokonaan esimerkiksi yritysjärjestelyjen yhteydessä, vaikeuttaisi tulevia mahdollisia yhtiötä koskevia jatkosuunnitelmia ja saattaa valtiovarainvaliokunnan mielestä siten vaikuttaa valtion omistuksen arvoon. Tästä syystä valtiovarainvaliokunta pitää välttämättömänä, että eduskunta antaa ehdotetut valtion omistusosuudesta luopumisvaltuudet.

Tietoliikenneinfrastruktuurin kehittämisenä on yhä tärkeämpi merkitys taloudellisen kasvun vahvistamisessa sekä myös alueellisesti tasapainoisen kehityksen turvaamisessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että kansalaiset ovat telepalvelujen suhteen tasa-arvoisia asuinpaikasta riippumatta ja että telepalveluista sekä nykyaikaisen tietoliikenneinfrastruktuurin kehittämisestä huolehditaan myös haja-asutusalueilla.

Sonera Oyj:n liiketoiminnan strateginen merkitys valtiolle on vähentynyt. Valtiolla ei ole erityisen painavaa tarvetta omistaa yhtiötä, joka toimii kilpailussa ympäristössä, vaan omistuksen merkitys on lähinnä sijoituksen arvossa ja tuotossa. Valiokunta korostaa, että nyt annettavat luopumisvaltuudet eivät merkitse sitä, että valtion olisi luovuttava kokonaan omistuksistaan, vaikka ne esimerkiksi yhtiöjärjestelyjen johdosta muuttaisivat oikeudellista olemustaan. Valiokunnan mielestä valtion tulee edelleen harjoittaa aktiivista omistajapolitiikkaa siten, että valtion omistuksen arvonnousu turvataan.

Valiokunta kiinnittää huomiota telemarkkinalain säännökseen, jonka mukaan valtioneuvoston velvollisuutena on harjoittamallaan hallintotoiminnalla huolehtia, että televerkkoja ja telepalveluita on kohtuullisin ehdoin kaikkien käyttäjien saatavilla koko maassa. Valtioneuvoston tulee tarvittaessa käyttää sille telemarkkinalaisissa annettuja valtuuksia.

EU:n yhteisölainsäädäntö edellyttää operaatoreita tarjoamaan tiettyjä yleispalveluita televerkon välityksellä. Yleispalvelun käsite on toistaiseksi melko suppea, mutta mm. tulevassa EU:n telelainsäädännön uudelleentarkastelussa saattaa tulla esille paineita laajentaa sitä. Arvioitavaksi tulee mm. se, mikä on riittävä kaikille välttämätön tiedonsiirtonopeus ja kapasiteetti tietoyhteiskunnan palveluiden käyttämiseksi ja

millä tekniikalla yleispalvelu tuotetaan. Suomessa yleispalvelun tarjoaminen ei nytkään ole sidottu pelkästään kiinteisiin verkkoihin. Teleyritys voi tarjota näitä palveluita myös matkaviestinverkkojen kautta. Tällöin palvelut on kuitenkin valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarjottava loppukäyttäjälle lankaverkon hinnaston mukaisin maksuin.

Lainsäädännössä on teleyrityksille määrätty palvelupakko omalla toimialueellaan eli palvelun tarjoamisesta yhdellekään loppukäyttäjälle ei voi kieltäytyä. Lainsäädännössä ei aseteta eroa sille, kuka teleyrityksen tai televerkon omistaa. Toisaalta teleyritystä ei velvoiteta tarjoamaan palvelujaan tappiolla. Mikäli käyttäjähinnat näyttäisivät kohoavan kohtuuttomuuksiin eivätkä teleyritykset voisi tarjota niitä taloudellisesti mielekkäällä tavalla, tulisi valiokunnan mielestä ensisijaisesti ottaa käyttöön EU-lainsäädännössä määriteltyjä keinoja palvelujen tarjonnan rahoittamiseksi. Sallittuja keinoja kattaa yleispalvelun tarjonnasta aiheutuva rasitus ovat saadun selvityksen mukaan yleispalvelurahaston kokoaminen ja rasitetun teleyrityksen oikeuttaminen keräämään kustannuksensa muilta teleyrityksiltä yhdysliikennemaksuissa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Sonera- ja Posti-yhtymien yhteinen eläkesäätiö joudutaan jakamaan, jos valtion omistusosuus Sonerasta putoaa alle 50 prosenttiin. Nykyisen lainsäädännön mukaan jako saattaa aiheuttaa eläkesäätiölle merkittäviä veroseuraamuksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että verotukseen liittyvät kysymykset selvitetään hyvissä ajoin ennen PT:n Eläkesäätiön jakamista. Valiokunta toteaa, että verotukseen liittyvillä ratkaisulla ei saa vaarantaa vakuutettujen eläketurvaa.

Valiokunta kiinnittää hallituksen huomiota maan infrastruktuurin, elinkeinorakenteen ja yritystoiminnan kehittämiseen sekä tutkimukseen ja koulutukseen, koska niillä vahvistetaan kansantalouden perustaa ja edistetään työllisyyttä. Hallituksen tulee varmistaa budjettitalouden puitteissa, että mainitut päämäärät saavutetaan. Näin myös nyt käsiteltävänä olevalla ratkaisulla

voidaan turvata Suomen jatkuva kehitys tieto- ja osaamisyhteiskuntana.

Valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman, jossa edellytetään hallituksen huolehtivan telepalvelujen tasapuolisen saatavuuden turvaamisesta ja yleispalveluvelvoitteen kehittämisestä sekä siitä, että tarvittaessa tähän tarkoitukseen käytetään keinona kaikkia Suomen telemarkkinalainsäädännön tuntemia sekä lisäksi EU:n yhteisöainsäädännön hyväksymiä keinoja (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että henkilöstön asema sekä työsuhteen ehdot turvataan jatkossakin.

Käsittelmänsä toimenpideoitteeseen suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

#### **Päätösehdotus**

Edellä esitetyn perusteella ja talousvaliokunnan lausuntoon yhtyen valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että eduskunta päättää antaa suostumuksensa sille, että valtio voi luopua*

*omistamistaan Sonera Oyj:n osakkeista,*

*että toimenpideoite TPA 26/2000 vp hylätään ja*

*että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).*

#### **Valiokunnan lausumaehdotus**

*Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että kehittyneet nopeat telepalvelut turvataan koko maassa kansalaisille ja yrityksille tasa-arvoisesti sekä että tarvittaessa selvitetään yleispalveluvelvoitteen kehittämismahdollisuudet. Lisäksi eduskunta edellyttää, että tarvittaessa käytetään Suomen telemarkkinalainsäädännön tuntemia sekä lisäksi EU:n yhteisöainsäädännön hyväksymiä keinoja yleispalvelurahasto mukaan lukien.*

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Maria Kaisa Aula /kesk  
vpj. Kari Rajamäki /sd  
jäs. Olavi Ala-Nissilä /kesk  
Pirjo-Riitta Antvuori /kok  
Jorma Huuhtanen /kesk  
Seppo Kääriäinen /kesk  
Reijo Laitinen /sd  
Hanna Markkula-Kivisilta /kok  
(osittain)  
Tuija Nurmi /kok  
Virpa Puisto /sd  
Anni Sinnemäki /vihr

Irja Tulonen /kok  
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd  
Kari Uotila /vas  
Jukka Vihriälä /kesk  
Jorma Vokkolainen /vas  
vjäs. Liisa Hyssälä /kesk  
Ulla Juurola /sd  
Bjarne Kallis /skl  
Kari Kantalainen /kok  
Pekka Kuosmanen /kok (osittain)  
Ulla-Maj Wideroos /r.

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Arvo J. Kämppi.